

Prosvetnim društvom.

V St. Vidu pri Stični bo dne 29. avg. 1926 ob priliki blagoslovitve »Katoliškega doma« **prvi dolenski prosvetni tabor.**

Bratska dolenska društva! Prvikrat Vas Vaša matica Prosvetna zveza kliče, da se zberemo in pregledamo svoje vrste v dosedaj največjem kat. prosv. domu naše lepe Dolenske. Na Vas je ležeče, da pokažemo s tem taborom svoji domovini našo moč in dosedanje delo, pa tudi resno voljo do nadaljnega še bolj intenzivnega in sistematičnega prosvetnega dela na Dolenskem. Da to dosežemo, bomo imeli poleg javnega zborovanja (tabora) še **posebno zborovanje zastopnikov naših društev.** Zato naj v tem delu naše domovine ne bo društva, ki ne bi na ta tabor poslalo svojih članov in kolikor mogoče veliko prijateljev našega gibanja, da se zanj znova navdušimo. Člani onih društev pa, ki nimate še lastnih domov, boste videli na šentviškem domu vzor za svoje bodoče društvene domove, ter se na njem tudi prepričali, kaj premore vzajemno požrtvovalno delo za narod.

Nekaj posebnega na tem taboru bo tudi **ljudsko petje**, ki bo, ako se dobro vezbate, napravilo na vse mogočen utis ter dalo pobudo zanj vsem udeležencem. Pri sv. maši namreč pojemo vsi: Sattnerjevo »Pred tabo na kolenih« (Premrlova »Cerkvena pesmarica za mladino« št. 4) — »Ti o Marija« (ista, št. 49) — »K Tebi Jezus ljubeznivi« (Vavken, Brezmadežna) — »Bodi nam

pozdravljena« (Hladnik, št. 27). — Vse te pesmi pojemo eno- ali dvoglasno!

Pri zborovanjih nastopijo združeni pevski zbori, kot je v vabilih povedano. »Sv. Ciril in Metod« je Foersterjeva iz Cecilije I, št. 132. Pojemo jo zato, ker je »Katoliški dom« posvečen našim slov. blagovestnikom, ki nam predstavljata dve vodilni ideji našega dela, namreč **katoliško in narodno. Zato krasita pročelje novega doma dve fresko-sliki obeh sv. bratov.** — Dolžnost Vaših pevskih zborov je torej, da prično takoj z vežbanjem navedenih pesmi, da tudi z njimi veličastno proslavljamo svoje ideje.

Tabor naj pokaže napredek tudi v tem, da vidi narod našo vzorno disciplino, z njo pa zadovoljnost in ljubezen do kat. prosv. organizacij. Da to dosežemo, naj vsako društvo takoj skliče sejo odbora, na kateri naj se sklepa glede agitacije, petja, telovadbe ter udeležbe na taboru. Splošno pravilo glede udeležbe velja: Člani in članice naj pridejo kolikor mogoče v **narodnih nošah** (zlasti pevci in pevke), Orli in Orlice vsi v krojih, vsa društva pa s svojimi zastavami! **Prijavne pole nam pošljite natančno izpolnjene najkasneje do 10. avgusta.** Važno je to, da poskrbimo v slučaju potrebe posebna vlaka, ozir. zadostno število železn. voz in pa radi prehrane. Cene kosilom bodo zmerne. Razen prve (dražje) vrste kosil bomo imeli vso prehrano v lastni režiiji. — Vožnja po železnici bo polovična! —

Radi boljšega poslovanja in reda do-
bite po naročilu tozadevne izkaznice po
pošti. Vsako pa morate dati v potrdilo
v taborski pisarni na kolodvoru.

Vse dopise in prijavne pole pošljite
na naslov: Franc Pleša, kaplan, Št. Vid
pri Stični.

»Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
a delo in trud naj nebo blagoslovil!«

Za Prosvetno zvezo:

Vinko Zor s. r.
tajnik P. Z.

Za pripravljalni tab. odbor:

Franc Pleša s. r.
predsednik pripravljalnega odbora.

Sporod prosvetnega tabora:

Ob pol 9 sprejem gostov na postaji
Št. Vid, nato spreved k sv. maši. —
Ob pol 10 sv. maša s cerkvenim go-
vorom (škof dr. A. Bon. Jeglič), med
sv. mašo ljudsko petje. — Ob pol 11

poklonitev na grobeh obeh ponesreče-
nih pri gradbi doma: a) govor (Franjo
Neubauer), b) petje domačega zbora. —
Ob 11 blagoslovitev novega doma:
a) cerkveni obred, b) petje: »Ako
Gospod ne zida hiše« in »Sv. brata Ci-
ril in Metod« (pojo združeni pevski
zbori. — Ob pol 12 otvoritev in začetek
tabora pred domom: a) pozdravi; b)
prvi govor: Izobrazba, pogoj napredka
(Fr. Kremžar), drugi govor: Družina,
vir sreče, tretji govor: Ljubimo svojo
domovino (dr. Karel Capuder), c) himni:
»Povsod Boga!« in »Lepa naša domo-
vina« (pojo združeni pevski zbori). —
Ob pol 2 v Hranilnici zborovanje za-
stopnikov prosv. društev. — Ob 2 lita-
nije (ljudsko petje). — Ob 3 javna
telovadba in četrti govor: O orlovstvu
(dr. Campa). — Po telovadbi prosta
zabava, srečolov, petje posameznih
pevskih zborov, godba i. dr.

Vstopnina: sedeži po 5 Din, stojšča
po 3 Din.

Dr. J. Jeraj:

Društvo in družina.

Nekdaj v prakrščanstvu se je obno-
vitev trhle rimske družbe pričela po
prakrščanskem občestvu. Sedanja se
tudi mora v tem znamenju vršiti. Tudi
danes je kakor nekdam skrajna propa-
lost, sebičnost, materializem. Vsa naša
družba na njem boleha; občinstvo, na-
rodno, vaško življenje poka, ves orga-
nizem se stresa v smrtnih bolečinah;
on sili narazen, drug proti drugemu; ni
nobene skupnosti. Skrajni čas (je, da
zajezimo razdiralne sile in začnemo
zbirati, graditi. V prakrščanstvu se je
pričela obnova v novi ljubezni. Podoba
te nove ljubezni pa je bila dobra dru-
žina. Vedno vnovič je ponavljal Kristus,
da je Bog Oče, mi otroci, bratje, sestre.
Stari kristjani so to dobro razumeli,
zato je šla ta misel bliskovito naprej,
prerajala človeka za človekom, tako da
je sredi poganstva mahoma nastal nov
krščanski svet, krožke kristjanov, ki so
diametralno nasrotno živeli od poganov.
Od tega gibanja ni izhajala samo ver-

ska, temveč tudi družabna obnova, novi
duh je zavladal v vaseh, trgih in mestih.
V vseh družabnih organizacijah mora
zavladati družinski duh tudi v pro-
svetnih društvih.

Na tem mestu je naša naloga, da po-
kažemo, kako naj obnovimo družin-
skega duha v naših društvih.

Ako pa bomo hoteli prav družinski
duh obnoviti, moramo poznati družino.
Kaj je družina?

Družine popisati se prav za prav ne
da. Družino ni ustvarila sebičnost. Mož,
žena, otroci, skupaj držijo, ker jih ve-
žejo krvne vezi, sorodstvo, tista no-
tranja velika sila, ki po božji naredbi
človeku ukazuje, da v družini živi. Kaj
je mož ženi, kaj oče in mati otrokom?
Kaj so si bratje med seboj — to se
sploh popisati ne da, le srce jim čuti
te vrednote. Tudi se zavedajo, da bi
grešili zoper svete božje zakone, ako bi
v stiski drug drugega zapustili. Posebno
še stiske bolj navezujejo druge na dru-

gega. Čim večja je stiska, tem bolj skupaj drže, čim večje žrtve, tem bolj drug za drugega delajo. V trgovskih, gospodarskih društvih vsak vztraja, ker mu „nese“, v družini, ker ga srce žene. V družini vlada najboljša delovna skupnost, delajo vsi za skupno hišo, dom. Ako hiša trpi, vsi trpijo. So tudi drug za drugega odgovorni; sramota enega pade na vse družinske člane. Imajo tudi življenjsko skupnost in skupnost čustvovanja, ki se razodevlje tako lepo v družinskih praznikih, ob godovih očeta, matere, otrok. Ob takih trenutkih notranje vzhičenosti se najlepše pokaže misterij družine, tiste notranje, skrite stvariteljske sile, ki hranijo to živo celico življenja. Prazniki so izraz prekipjavajoče duše, ljubezni in občestvene skupnosti, ki veže vse člane med seboj. V tem, kako praznuje družina, se pokaže njena notranja božja sila, v slovesnih trenutkih pokažejo vsi člani svojo pravo dušo. Te družinske vezi so tudi tako močne, da nikdar ne prenehajo. Še v poznih letih se spomni človek nehote na blažena leta, ki jih je preživel v rojstni hišici, svoje matere, domače zibelke in lepih družinskih pesemc. Ako živi v tujini, ga vedno srce vleče nazaj v družinski raj.

V današnjih časih v marsikateri družini razmere niso več tako idealne, razdiralni in strupeni duh časa je marsikje že tudi oskrnul to najsvetejše ognjišče domačnosti. V takih krajih življenje ni več prijetno, kakor ni prijetno v pustizimi, če je daleč spomlad. Zelo težko bo tudi društvenim voditeljem v takem položaju pravega družinskega duha vnesti v društvo. Kajti nemogoče je skoro človeku, ki ni nikdar užival sreče družinskega življenja ob materi in očetu, ta raj v srečo. Globoka stran življenja mu ostaja dostikrat za vedno skrita. Lažje bo družinski duh obuditi v krajih, kjer še cvete. Moremo še reči, da je to življenje v naših slovenskih družinah zelo močno. Iz njih in v njih bomo zato našli pomoč, da bomo obnovili tudi občestvo življenja v naših društvih. Vse lepe lastnosti družin moramo oživotvoriti tudi v društvu! Kako?

Društvo moramo smatrati za družinsko skupnost. Ne smemo misliti, da je prvi namen, da se vsak stan kolikor mogoče veliko nauči. Društvo ni samo utilitaristična posredovalnica znanja, temveč mora biti življenjska skupnost. Družina tudi znanje posreduje, pa poleg drugih stvari, vzgaja, veseli, pomaga sočlanom, ako potrebujejo podpore, z eno besedo je delovna in življenjska skupnost. Velika napaka današnjega časa je, da smo naša društva napravili za čisto suhoparne fabrike, kjer se toliko in toliko knjig prebere, ima predavanja in igre, vse samo iz sebičnosti, si znanje pridobiti in prostaško se pozabavati, pozabili pa smo na glavno, da življenje ni samo učenje, temveč tudi doživljanje. Ves aparat je vsled tega čudovito plitev, šablonski, tirali smo vse naprej, ker smo že bili tako naučeni in ker pač tako mora biti, da smo pravi „katoličani“. Duh pa je izginil iz društev, notranje živo veselje do ustvarjanja, vse, kar se je godilo, je gnal naprej silen aparat. Ako je pa tisti aparat odpoval, je vse zaspalo, ker globlje stvariteljske sile so spale v nas; delal je le goli razum in praksa. Vse je tudi bilo odvisno od centrale, kakor je v stroju tok vseh kolesc tudi odvisen od gibaajočega središča, tako je bilo tudi pri nas, ker nismo znali obuditi iz živih stanic do življenja.

Treba pa je, da postanejo društva sama živa stanica, da bodo stvariteljna, kakor so družine. Da bo to mogoče, mora prevevati isti duh društva kakor družine. Družine vodi misterij, skrite notranje sile, ki dajejo vsem članom polet. Društvo kot tako ni družina, to je umetno društvo. Lahko pa dobi katoliško društvo družinski polet, ako ga prevevajo katoliške ideje, zanos našega verskega naziranja, ki smo po njem vsi ljudje otroci skupnega nebeškega Očeta. Treba bo temeljite obnove z naslonitvijo na Cerkev. Ako bo vera v nas delovala, bodo v nas ustvariteljske sile bolj prožne. Iz globokega verskega ozračja se bo v društvu samoposebi razvijal pravi družinski duh.

Razvilo se bo čez noč v vseh članih novo društveno občestvo, ki bo rastlo iz globokega ganutja, verskih idej. (Platonu in Pitagori je bila filozofija verska šola.) Razvile se bodo v tem miljeju tudi čisto nove oblike dela v društvu.

Ako bomo s pomočjo vere obudili družinskega duha v društvu, potem bo tudi čisto lahko obuditi družinsko delovno in življenjsko občestvo. Kakor v družini bodo začeli vsi člani složno delati za skupno stvar. Preveval jih bo isti delavni duh, odbornike in člane. Vsi bodo delali za skupni društveni blagor; ne bodo se vpraševali; koliko mi koristi, ampak vsak bo tudi rad žrtvoval, ker bo videl nad individualnim blagom in blagor skupnosti. Živeli bodo za skupnost, za sedanje in prihodnje člane. V kmečkem domu oče sadi, pa šele sin žanje. Tudi v društvih sedanji rod zbira, zida, gradi, dostikrat šele bodo potomci prav uživali. Odborovne seje, sestanki, vsi delajo po svojih močeh, nihče se ne odmika, vsakemu je težko, ako društvo ne gre naprej.

Iz delovnega občestva se bo tudi razvilo življenjsko občestvo kakor v družini. V družini se ljubijo med seboj. Tudi v društvu ne bodo samo skupno delali, temveč njihova srca bo zvezala neka skrivnostna sila, ki druži vse tiste, ki so borci za velike skupne ideale. Take sile združijo v zvestem tovarištvu, prijateljstvu, vojakje v boju, združile še bodo posebno borce v boju za večne ideale katoličanstva. Iz tega bo sledilo samoposebi, da se bodo veselili, kadar bo društvo prospevalo, žalovali, kadar propadalo. Pri društvenih sestankih in tudi zunaj jih bodo vezale vezi bratstva, tovarištva. Vsakemu se bo zaiskrilo oko, ko bo segel v roko tovarišu. Samo posebi se bo zgodilo, da si bodo dajali izraza svojim čuvstvom v posebnih društvenih praznikih kakor družine v družinskih. Takj prazniki bodo prireditve, ki bodo izraz prekipevajočega srca, ne pa duha, ki išče le nizke čutne zabave in dobička. Družinski prazniki so nekaj tajnostnega, svetega, javnosti skritega. Tudi društveni prazniki, čim bolj bodo dobivali podobo družine, tem bolj bodo

tudi družinski. Imeli bodo značaj družinskih praznikov, kjer se v ožjem krogu brez javnega tamtama srca ve-sele. Ves šumni aparat, reklama bo izginila, gospodarilo pa bo srce.

Čeravno je novi duh glavno, ki naj ustvari to novo društveno občestvo, vendar moramo rabiti tudi vsa zunanja sredstva in metode, ki bodo pomagale izraziti novega duha.

Katera so tista sredstva in metode?

Vsaka družina mora imeti dom. — Kako propadajo družine, posebno delavske, brez lastnih družinskih domov! Slično rabi tudi društvo društveni dom, kjer je shajališče vseh članov, društvene prostore, sicer propade. Prostori morajo imeti družinski značaj: oprema, pohištvo, slike sv. družine, slike Kreka, Slomška itd., zemljepisne karte, slike iz domačega kraja, zaslužnih mož itd.

Občevanje med člani mora biti družinsko kakor med brati in sestrami. Najbolj kviri tega duha medsebojno preziranje, ločitev po stanovih, če višji, primožnejši, bolj sposobni zastopavljajo nižje, ubožnejše in manj sposobne. Vendar pa nočemo šablonske enakosti med vsemi. So gotove razlike v starosti, sposobnosti in stanu, ki se morajo priznati. Moderna demokracija ne zna služiti, ne pozna zvestobe, ker vse izenačuje. Nekdaj pa so vitezi imeli za največjo čast, ako so mogli zvesto služiti svojega gospodarja. Na neki način se mora tudi v društvih to upoštevati, da mlajši člani služijo starejšim, posebno če so voditelji. Saj tudi otroci v družini služijo starišem, člani pa naj služijo duševnim očetom društva.

Družinskemu občestvu služijo razven lepo urejenega prostora tudi lepe manire. Slovenci premalo gledamo na to. Vendar zunanost mnogo pripomore k notranjosti. Lepo vedenje, ravno stanje, lepo kretanje, pozdravljanje, vežba tudi duha, da je bolj zbran. Družinski občut pospešuje zelo lepo vedenje, posebno še viteško obnašanje mlajših članov do starejših, do starišev, duhovnikov in ženstva sploh. Govoriti dostikrat o snagi,

omiki. red u v društvu samem je zelo priporočati.

Sestanki so tudi izvrstno sredstvo za gojitev družinskega duha v društvu. Ne smejo pa biti šablonski, vedno z istim sporedom. Deklamacije, govor, pesem morajo izražati toplo družinsko čuvstvo, segati do srca in ustvarjati med članstvom že s svojo vsebino in prednašnjem družinski milje. Voditelj društva mora znati vse pritegniti k sodelovanju pri sestanku: pevce k petju, mlajše člane (otroke) k deklamiranju, starejše k razgovoru (debati).

Družinskega duha zelo pospešuje tudi skupno čitanje knjig po družinah ali malih krožkih, v društveni sobi, ali zvečer v kaki hiši v vasi. Za take slučaje je treba iskati primerno čtivo, najboljše odlomke iz sv. pisma, Mohorjeve knjige, posebno starejše, naše pisatelje, ki so posebno zadeli družinskega duha, n. pr. Slomška i. dr.

Družinski značaj naj imajo tudi prireditve. Prireditve se naj ne vršijo samo radi vstopnine, temveč naj bodo umetniški izraz društvenih praznikov. Vsak človek obhaja praznike v svojem življenju (god, rojstvo, ženitev, pogreb itd.), družine obhajajo družinske praznike, društva pa naj obhajajo svoje društvene praznike (obletnice, god društvenega patrona, cerkvene praznike itd.). Za prireditve se naj izbirajo igre, ki so posnete iz resničnega življenja, posebno take, ki proslavljajo družino, materinstvo, zvestobo, ljubezen in požrtvovalnost; praznih in neslanih burk se je treba izogibati. Jako služijo družinskemu čutu v društvu dramatizirane pravljice posebno otroški nastopi. Odrasli naj sploh večkrat opazujejo nastope nedolžnih otrok; to zelo plemeniti in z družinskimi čuti obogati. Strogo je tudi pri sestavljanju načrta prireditve paziti na idejno enotnost. Vsaka prireditev mora izražati enotno idejo: vero, domovino, družino, narod, kmečki dom itd. Pri takih prireditvah so vsi navzoči prožeti od enotnih čuvstev.

Prireditelji morajo goste prijazno sprejemati, se z njimi razgovarjati in se za posameznike zanimati, posebno, ako so redki gosti ali iz sosednje župnije. Ravno to občevanje od osebe do osebe, zanimanje za posameznike da topel občut vsej prireditvi. Pri družinski prireditvi ni na mestu oficielni in uradni nastop. Družinski značaj prireditve pa se bo najbolj krepko izrazil v tem slučaju, ako prireditelji vabijo naravnost posamezne družine brez zunanje reklame (po časnikih, plakatih) osebno na društveno slavnost. Tako družinsko vabljenje je posebno priporočati, kadar gre za čisto domače intimne prireditve.

Višek pa bo dosegel družinski duh v društvu, ako ga ozko navežemo na domačo faro. Ne sme se zato preveč poudarjati neodvisnost društva od domačega župnika in domače župnije. Cerkev je mistično občestvo vernikov, tudi društva moramo z njim zvezati in v njem utrditi, ako hočemo v njih istega dobrega duha. V tem oziru nam naj bo zgled srednji vek, ki je združeval celo gospodarska in rokodelska društva s cerkvenim življenjem. Koliko bolj je to potrebno za naša prosvetna društva! Prosveta se neposredno obrača na neumrjočo dušo, ki je verska. Zato pravo prosvetno delo raste in pada z verskim življenjem v župniji. Naj imajo vsa društva svojega patrona, ki bo društveni zaščitnik v nebesih, tako da je društvo v neposredni zvezi z nebeškimi stanovi. Treba zato obhajati kot društveni praznik god patronov, nastopati skupno z zastavo kot simbolom društvenega občestva pri procesijah, romanjih in drugih slovesnih verskih prilikah.

Marsikaj bi se še dalo nasvetovati za pospeševanje družinskega čuta v društvu, najbolj pravo pa bodo zadeli naši društveni voditelji sami, ki so prevzeti od družinske zavesti. Umetnika sili njegov umetniški zanos, da ustvari sliko kot izraz svojega hotenja. Naše društvene voditelje pa bo silil od družinskih idealov prevzeti čut lastne duše, da bodo med člani ustvarjali družinskega duha vsak v svojem društvu in na svoj način!

Tomažič, preds. kamn. okrožja:

Delo dekanjskih in krajevnih odborov.

Mala je Slovenija. Mal je slovenski narod. A lepa je naša domovina ko malokatera. Italijani vzklikajo »O, che bella Italia!« Nemški pesnik Goethe začenja eno svojih pesem: »Kennst du das Land, wo Zitronen blühen?« Slovenski romarji smo pa iz vlaka opazovali to hvalisanje in smo skoro enodušno rekli malo trdo besedo: »Pojte se solit s to vašo lepoto!« Človek šele v tujini vidi, kako lepa je Slovenija. Zakaj pa škili Lah vedno čez mejo in čaka ugodnega trenutka, da bi jo zasedel? A tudi Nемеc je ni spustil iz vidika, Tisočletna zgodovina slovenskega naroda pa najjasneje izpričuje o trdi žilavosti Slovencev, ki jih noben ne verski ne gospodarski ne politični naval ni mogel uničiti.

Zato je zelo važno vprašanje, kaj to naravno lepoto ohranja in povečuje ter kaj drži moralno in fizično mali slovenski narod pokonci, da ga ne uničijo mnogoštevilni notranji in zunanji sovražniki. Odgovor: Trije činitelji so tu odločujoči. Prvi je katoliška vera s svojimi idealnimi slovenskimi duhovniki, ki so ves čas stali in še stoje na braniku za svoje ljudstvo, naj velja kar hoče. Drugi steber je narodova lastnost izredne žilavosti, ki se zlepa ne ukloni. Tretji steber so pa naše zelo številne organizacije. Popolnoma upravičeno lahkno rečem, ako ne bi bila Slovenija tako gosto preprežena z raznovrstnimi organizacijami, bi že zdavnaj tu gospodaril kdo drugi samo ne Slovenec. Žalibog, da tudi notranjih domačih sovražnikov, da celo izdajic, ne manjka, ki bi jo radi prodali za skledo leče.

Pri pogledu na vse to moramo reči, da ni vzroka za kako malodušnost, ki se sem pa tje poloteva tega ali onega javnega delavca. Toda paziti moramo na te stebre, da ne odpovedo svoje službe in se nam vsa ta lepa stavba naenkrat ne podere. Domišljavost in brezskrbnost je že marsikaterega bridko oškodila.

Danes pogledjmo samo naše prosvetne organizacije. Ne glede števila, ki še vedno ni popolno, ampak glede kakovosti. Jezusovo navodilo »Po njih sadu jih boste spoznali!« velja tudi tu. Ali dosežajo vsa naša prosvetna društva svoj cilj in smoter — večja omika duha in lepša olika srca —? Na katoliški podlagi, z jasnimi katoliškimi načeli, z vsestransko neoporečnimi katoliškimi sredstvi?

Vsak, rad ali nerad, bo priznal, da imamo pač mnogo društev, razmeroma malo članov, velikø dela in malo uspeha.

Kje je vzrok: Eni pravijo: zveza je premalo delavna, nimamo dobrih predavateljev. Drugi vale krivdo na krajevne osebe in razmere. Res je, da so marsikje razmere zelo neugodne, ovire na vseh straneh. Res je tudi, da manjka večkrat sposobnih in voljnih oseb-voditeljev. A tudi iz krajev, kjer se vidi vse ugodno, se čuje tožba, da ne gre kakor bi moralo iti. Razmišljanje o tem pa bi zavedlo drugam, zato preidemo točko.

Na drugi strani pa zveza ni in ne more biti kos vsem zahtevam in nalogam, ki se ji od raznih strani stavijo. Da bi imela več nastavljenecv, ki bi si delo lepo razdelili in vsled tega boljše in natančneje opravljali svojo nalogo, ni mogoče radi finančnih razmer. Saj je že za članarino tako težko. Menda ga ni leta, da bi jo vsa društva plačala. Da bi pa trije zmogli vse delo na drobno in na veliko, idejno in organizatorično, ni misliti. Pogledjmo Nemce in njihove močne organizacije! Kako je njihov Volksverein vzorno izpeljan v centrali M. Gladbach, po dekanijah, oz. okrožjih in posameznih župnijah. Povsod imajo dva oddelka: idejnega — izdajanje brošur, predavanj itd. — in organizatoričnega. In kljub temu se tudi tam čujejo tožbe o Überorganisation in Organisationsmüdigkeit. Pri nas potem ni čuda, da se vsak intenzivnejši kulturni delavec po naših društvih tako hitro utruji, ko mora biti »Mädchen für alles«.

Iz teh pojavov, ki sem jih namenoma bolj obširno omenil, sledi, da se mora našim krajevnim društvenim delavcem pomagati, na drugi strani pa zvezo vsaj delno razbremeniti, da posveti svoje moči višjim, idejnim smotrom in s tem zopet pomaga krajevnim društvenim voditeljem, da morejo poleg svojega ožjega stanovskega dela kolikor toliko vzorno voditi tudi prosvetno društvo. To se pravi z drugo besedo oživotvoriti moramo prosvetna okrožja oz. nekdanje dekanijske odbore. Na papirju jih pač imamo. A samo tam, saj večinoma.

Največ vzroka temu nedostatku tiči v tem, ker ne poznajo ne namena ne delokroga prosvetnega okrožja, ali da rabim novo besedo PZ, ne vedo, kaj naj dela prosvetni referent, da bodo imela društva kaj od tega, ker narodni pregovor pravi: zastoj še mucka ne obližne. Ako društva ne bodo imela nobenih koristi od prosvetnega okrožja, ga ne bodo priznala in se ne zanj brigala.

Delo, in v tem tudi namen, prosvetnega okrožja bi bilo: 1. Ustanavljati nova društva, kjer se kaže resna potreba ali velika korist ljudstva, za obstoječa pa skrbeti, da ne zaspe ali zaidejo,

2. s svetom in dejanjem podpirati posamezna društva pri izobraževalnem, organizatoričnem in tehničnem delu,

3. osnovati predavateljski klub inteligentov dotičnega okraja,

4. prirejati poučne tečaje, poljudno-znanstvena predavanja, narodne [in verske] manifestacije ter izlete,

5. skrbeti, da so v vsakem večjem kraju dobro urejene knjižnice,

6. spopolnjevati izobrazbo društvenih odbornikov zlasti tajnikov in knjižničarjev,

7. pospeševati medsebojno pomoč med društvi — knjižnica, igre, garderoba in glasba.

8. paziti na vse pojave, ki bi znali našemu ljudstvu škodovati v verskem, narodnem, gospodarskem, prosvetnem

ali šolskem, zdravstvenem ali drugem oziru. Opozarjati društva na pretečo nevarnost in jim dajati primerna navodila.

9. posebno pažnjo obračati na tisk [statistika, agitacija],

10. voditi protialkoholno in narodnostno gibanje v okrožju,

11. gojiti lepo enotnost v vsem društvenem delovanju po vseh društvi,

12. izvrševati revizije po vseh društvi in voditi točno statistiko vsega društvenega dela.

Prosvetno okrožje je torej vmesna inštanca, ki ga mora upoštevati zveza in posamezna društva ter ga gmotno podpirati, da more biti kos svoji nemali nalogi, ki pa je potrebna navzgor in navzdol. Zlasti vsled tako velike različnosti razmer in potreb, za koje zveza ne ve in jih ne more upoštevati.

Za to obilo delo je treba saj troje idealnih in izobraženih oseb, večkratnih sej in saj enkratnega zborovanja vseh društvenih zastopnikov okrožja ali dekanije. Pripominjam iz prakse, da premajhno ali pa zelo preveliko prosvetno okrožje ne bo kos tej nalogi. Prvo vsled pomanjkanja inteligentnih prosvetnih delavcev, ki bi hoteli izven svojega kraja delati — takih namreč je v resnici prav malo. Pri večjih bo pa revizija težka. Najboljše je, če ostanemo pri starodavni razdelitvi po dekanijah. Te so nekako zgodovinsko središče enega okraja.

Oživotvorite torej povsod prosvetna okrožja oz. dekanijske prosvetne odbore ali če hočete referente in olajšano bo marsikatero delo pri zvezi in pri društvi! Nastopila bo večja enotnost in večja smotrenost. Opešajoči društveni voditelj bo dobil novo spodbudo, speči nov moralni pritisk, omagujoci pa gotovo stalno pomoč. Solidarnost ni potrebna samo med delavci temveč med društvi. PZ se mora povspeti na še višjo stopnjo idealne in idejne matice v panju živahnega društvenega delovanja Bogu v čast — slovenskemu narodu v korist!

Kmetski dnevi v Mariboru.

Pri nas je stanovska izobrazba tekem vojne dobila globoke rane. Z naših kmetjskih domov so izginile najlepše svetinje — čednosti, ki so bile nekaj v ponos slehernega kmeta in so tvorile bistvene znake kmetjske stanovske kulture. Čast in ponos posestnika je izginila. Zašle so pa na kmete blodeče cvetke propadajočega mesta. Da bi se »steber« slovenskega naroda ohranil, kar najpopolneje, zato je priredila sestrska Prosvetna zveza kmetjske dneve v Mariboru. Res, da smo sredi največjega dela na polju. Ker pa naš kmetovalec tako rad dvigne glavo proti nebu, ko z zvoni Ave Marija, tako je tudi sredi tega dela dvignil glavo proti vzvišenim vzorom svoje stanovske kulture. Kmetski dnevi bodo brez dvoma veliko pripomogli, da se obnovi stara stanovska zavest, da znova vzcveto narodne šege in običaji, porok zato nam je pester program:

13. avgust:

DAN NAŠEGA IZOBRAŽENSTVA.

Dopoldne ob 10.

Za duhovnike: Svojstvenost kmetjskega verstva (prof. I. Bogovič). — Dušno pastirstvo na kmetski grudi (župnik F. Gomilšek). — Duhovnik in kmetska mladina (tajnik V. Zor). — **K r a j:** Semeniška obednica.

Za učitelje: Psihologija kmetjskega otroka (prof. Fr. Fink). — Reforma osnovne šole na stanovskem temelju (dr. J. Jeraj). — Učitelj in ljudstvo (F. Lužar). — **K r a j:** Društvena soba, Koroška cesta 1.

Za dijake: Kmetska gruda (dr. G. Rožman). — Delo dijaka med ljudstvom (dr. J. Basaj). — Delo katoliškega dijaka za cerkveno zedinjenje (J. Šedivy). — **K r a j:** Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Popoldne ob 15.

Skupno za duhovnike, učitelje in dijake: Problem narodne kulture in naša inteligenca (prof. dr. J. Puntar). — Dobri in slabi vplivi na kmetsko vas (pro-

fesor I. Prijatelj). — Kmet v slovenski in slovanski literaturi (dr. Fr. Sušnik). — Kmetska misel pri Slovanih (J. Šedivy). — **K r a j:** Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Zvečer:

Ob pol 9 zvečer družabni sestanek v bančni dvorani, Aleksandrova cesta 6.

14. avgust.

DAN KMETSKIH FANTOV IN MOŽ

Dopoldne ob 8.

Temelji kmetjske stanovske kulture (tajnik M. Kranjc). — Kmetski dom in kmetska družina (poslanec J. Brodar). — Kmet, steber občine, naroda in države (župan dr. Leskovar). — Kmetska prosveta (dr. K. Capuder). — **K r a j:** Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Popoldne ob 2:

Vrline kmetjskega gospodarja in voditelja (poslanec I. Vesenjaj). — Kmetski posli in kmetska obrt (poslanec Fr. Žebot). — Gospodarsko stanje jugoslovanskega kmeta (dr. A. Veble). — **K r a j:** Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Zvečer.

Ob 6 zvečer pridiga (prof. P. Živortnik) in spoved v frančiškanski cerkvi. — Ob pol 9 predstava Finžgarjeve igre »Veriga« v Narodnem gledališču.

15. avgusta.

DAN KMETSKEGA LJUDSTVA.

Dopoldne:

Ob 6 zjutraj pridiga (msgr. prof. I. Vreže), služba božja s skupnim sv. obhajilom v frančiškanski cerkvi. — Ob pol 9 slovesna služba božja v semeniškem vrtu s pridigo. Po službi božji slavnostno zborovanje istotam: Kmet — steber Cerkev in države (dr. A. Korošec). — Zemlja, vir narodnega blagostanja (M. Napotnik). — Po zborovanju sprevid iz semeniškega vrta na Slom-

škov grob. Tam govori: Slomšek in slovenski kmetski dom (dr. M. Slavič).

Popoldne.

Ob 2 popoldne slovesne večernice v

frančiškanski cerkvi. — Ob pol 3 javen telovadni nastop orlovske ekspoziture na sportnem prostoru.

Na Kmetjskih dnevih sodeluje godba Katoliške mladine (50 mož).

Dramatični odsek.

Ljudski oder v Ljubljani si je nabavil tekom tega leta zopet nekaj novih iger, ki jih bo izposojal našim podeželskim odrom. Seznam vseh iger, ki jih ima Ljudski oder na razpolago, se lahko pri tajništvu naroči po dopisnici. Cena seznama s poštnino vred je 6 Din. Dalje si je nabavil Ljudski oder različne nove kostume, in sicer srednjeveške viteške (za moške in ženske), za rimske senatorje, za turškega pašo in za turške vojake, za rimskega stotnika za rimske vojake, tunike itd. Te kostume bo Ljudski oder izposojal tudi na deželo, vendar izključno samo onim društvom, ki so dosedaj vračali garderobo točno, v redu in nepoškodovano.

Kraljična z mrtvim sreem, pravljica komedija v 4 dejanjih. Spisal Rudolf Pečjak. Pevske in glasbene točke zložil Anton Dolinar. Založil je lepo delo Pomladek Rdečega križa v Tržiču. Igra je namenjena mladini pa bodo tudi odrasli našli mnogo lepega in veselega v njej. Igra tudi vzgojno vpliva na gledalca, ker čisti dušo, omeči srce, napolnjuje s hrepenečo ljubeznijo do vsega, kar imenujemo trpljenje. Pisatelj, kakor tudi skladatelj sta zadela ono struno, ki najlepše odmeva v mladih čistih srcih. Zato igro toplo priporočamo vsem odrom. Stane 15 Din.

Nova naredba glede predstav.

Pri nas se naredbe spreminjajo kakor vreme. Danes tako, jutri drugače. Čudno je dalje, da se taksira tudi prosvetno delo kot dobičkanosno podjetje, zato mora dandanes društvo imeti veliko idealizma, da more vršiti svoje kulturno poslanstvo. Prosvetna zveza se je

obrnila na pristojno oblast glede plačevanja 10 odstot. takse in je dobila sledeči odgovor, po katerem naj se odsej ravna družva:

Veliki župan ljubljanske oblasti.

P. br. 5557. Ljubljana, 19. VII. 1926.

Znižana taksa za društvene prireditve.

Prosvetna zveza

v Ljubljani.

Umetniški oddelek Ministrstva Prosvete me je obvestil, da načeloma ne izdaje generalnih potrdil za znižanje takse od vstopnic za koncerte in diletantске predstave, češ, da bi taka potrdila bila nelogična in ker je najprej treba vedeti vsaj program in imena izvajalcev. Potem se šele more oceniti umetniški značaj priredbe. Zato bo izdal potrdila le za vsako prireditev posebej. Ta način mu omogoča, da po predloženih programih spremlja razvijanje te vrste umetnosti v državi, da ceni kvaliteto dela, vrši kontrolo in da bo sploh obveščen o vsem tem, kar spada v krog njegove pristojnosti.

Vabim Vas, da obvestite vsa društva, ki so včlanjena pri Vaši zvezi, o novem načinu izdajanja omenjenih potrdil.

Zlasti jih je treba opozoriti, da priložijo vsaki prošnji tudi program prireditve in da vlagajo prošnje pravočasno.

Ker se koncerti in gledališke predstave pripravljajo vsaj mesec dni naprej, imajo prireditelji dovolj možnosti, da se pravočasno obrnejo s prošnjo na Umetniški oddelek Ministrstva Prosvete, ki bo take pravilno opremljene in kolkovane prošnje hitro reševal.

Pripominjam, da sem skušal s posebno predstavo omiliti ta postopek, da pa stoji Umetniški oddelek Ministrstva Prosvete odločno na prej označenem stališču.

V veljavi pa ostane še nadalje čl. 103, točka 29. c, Pravilnika za izvrševanje določil o taksah iz zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah (Ur. l.

št. 376/116 iz l. 1923), da se poučna predavanja, poučne in gospodarske razstave ali vaje in večere sokolskih in orlovskih ter gimnastično sportnih društev izjemoma ne plačuje taksa, toda samo, če se obenem ne prirejajo plesne veselice.

Prosvetni inšpektor: dr. Lončar.

Odbor.

Bliža se jesen in ž njo se začne redno delo po naših društvih. Po poslovniku je zapovedan občni zbor v septembru. Na tem občnem zboru se poda statistika o preteklem delu in napravi načrt za bodoče leto. Pri sestavi tega načrta naj bi imel odbor sledeče pred očmi:

1. Skušnja pri nas je tekom tridesetletnega delovanja pri ljudskoprosvetnem gibanju pokazala nekatere napake in hibe. Večina društev usmeri svoje delo le na velika zborovanja, na kolikor mogoče veliko dramatičnih predstav, da s tem napolni blagajno. Popolnoma pa pozabi na stanovsko izobrazbo svojih članov. Tako da v resnici člani nimajo nikake prednosti, če so zapisani v društvu ali ne. Zato naj vsako kmetsko prosvetno društvo določi gotove dneve za gospodarske tečaje, katerih naj se udeleže zlasti fantje, ki so že odslužili vojaška leta in se pripravljajo, da prevzamejo posestvo. Prosvetna zveza bo v bodoči sezoni podpirala po društvih tečaje. Načrt takih tečajev priobčimo v prihodnji številki. Zelo hvaležni bi bili odboru, ki bi nam poslal svoje želje in nasvete glede gospodarskih tečajev. Delavska prosvetna društva naj istotako napravijo načrt in sporoče želje glede delavsko-strokovnega tečaja. Odbor naj se zaveda, da se ljudske mase nikakor ne vzgajajo z velikimi skupnimi prireditvami temveč posamezno po tečajih, kateri naj bi se razvili v prosvetne šole.

2. Zelo važna je naloga: vzgoja voditeljev. Zato naj odbor izbere iz vsake vasi po par mladeničev bodočih gospo-

darjev in za te napravi poseben tečaj; tudi za tak tečaj bo Prosvetna zveza preskrbela predavateljev. Zavedajmo se, da vlada občino, da vlada državo ne narod, ne masa, temveč komaj 20 odst. dobro izvežbanih voditeljev. Zlasti ona društva, kjer nimajo orlovskih odsekov naj skrbje za vzgojo voditeljev.

3. Kjer se še ni vršil gospodinjski tečaj, naj se v bodoči sezoni vrši. Tudi članice društva morajo biti deležne prosvetnega delovanja. Voditeljice tečajev preskrbi Slov. kršč. ženska zveza v Ljubljani, Miklošičeva c. št. 7.

4. Ali ste že osnovali v vašem društvu odsek »Gospodinja«? Kjer imajo ta odsek je živahno društveno delovanje. V društvih se razvije pravi družinski duh. Ta odsek skrbi za snago po društvenih prostorih. Koliko prijateljev našega gibanja odbijete sami, ker vidijo nesnago po dvoranah, za odrom, pod odrom, v bralnih sobah itd. Kadarkoli sem stopil v društveni dom, kjer nimajo tega odseka, povsod sem našel neurejene prostore, prahu in smeti na kg. Žene-članice so pa hkrati najboljši zaupniki po vaseh. Zato bodo tudi prireditve veliko bolj obiskane.

5. Poleg tečajev sprejmite v svoj načrt nekaj skioptičnih predavanj. V jeseni bo že 200 takih predavanj opremljenih in s slikami pripravljenih. Prosvetna zveza ima sedaj tudi potujoči kino. Po vseh društvih tudi tamkaj, kjer nimate elektrike, lahko priredite predavanja s filmi.

6. Ne pozabite na sledeče dneve: a) Materinski dan. b) Proslava 700 let-

nice sv. Frančiška, c) proslava sv. Alojzija. Za vse te dneve dobite pri Prosv. zvezi predavanja, deklamacije, slike itd.

7. Vsako društvo naj takoj, ko dobi vprašalno polo, sestavi statistiko za leto 1925. in naj jo pošlje Prosvetni zvezi.

Te točke naj odbor obravnava na prvi prihodnji seji, tako, da bo stopil v septembru pred občni zbor z jasnimi računi preteklega leta in z izdelanim načrtom za jesensko-zimsko sezono.

Življenje v društvih.

Skioptična predavanja so bila med 15. marcem in 31. julijem t. l. v sledečih prosvetnih društvih: 16. marca Ribnica: Sv. Frančišek. — 16. marca Gorje: Pregarjanje kristjanov, Tarzicij. — 16. marca Uršulinke: Mont Blanc, g. Zor. — 18. marca Semenišče: Neapel. — 20. marca Dob: Neprostopvoljna voznja, g. Ambrožič. — 20. marca Breznica: Stari zakon. — 20. marca Kor. Bela: Bela krajina. — 21. marca Kamna gorica: Oberamergau, g. Zor. — 21. marca Kranjska gora: Lurd. — 22. marca Požega: Franc. revolucija. — 23. marca Gor. Logatec: Dev. Orleanska, Judita. — 23. marca Kočevje: Pariz, prof. Ilc. — 23. marca Borovnica: Žena v luči kat. Cerkve, g. Oblak. — 23. marca Uršulinke: Dante, prof. Debevec. 22. marca Šiška: Mont Blanc, prof. Mlakar. — 24. marca Dol: Egiptovski Jožef, g. Ambrožič. — 24. marca Šmartno pri Litiji: Mala Terezija, dr. Potočnik. — 24. marca: Stari trg: Rim, Ribničan, g. Hafner. — 26. marca Uršulinke: Po Renu, g. Zor. — 28. marca Dobra: Rim, g. Zor. — 2. aprila Murska Sobota: Palestina, Belgrad, Marija, g. Pavlič. — 3. aprila Požega: Dalmacija, Guvernanta. — 5. aprila Dovje: Pregarjanje kristjanov, g. Zor. — 8. aprila Mekinje: Mala Terezika, Tarzicij, dr. Potočnik. — 8. aprila Cerklje ob Krki: Stari zakon. — 8. aprila Cerknica: Planine. — 8. aprila: Vič: Lurd, Hrošči, p. Engo. — 8. aprila: Dol. Logatec: Napoleon, g. Laznik. 11. aprila. Dobrepolje: Žena in cerkev, g. Presetnik. — 13. aprila Franč. prosveta: Rusija, prof. Šarabon. — 15. aprila Uršulinke: Dante, prof. Debevec. — 15. aprila Dob: Egiptovski Jožef, g. Ambrožič. — 15. aprila Vič: Mala Terezika,

p. Engo. — 19. aprila Šiška: Planine, prof. Dolenc. — 17. aprila »Soča«: Severni tečaj; prof. Šarabon. — 19. aprila Stolna prosveta: Lurd; g. Zor. — 22. aprila Semenišče: Dolenjska; g. Rozman. — 22. aprila Vič: Cerkev in reveži; p. Engo. — 23. aprila Zagorje: Franc. revolucija; g. msgr. Steska. — 23. aprila Uršulinke: Romanje v Lurd; g. Zor. — 24. aprila Dob: Cerkev in žena; g. Ambrožič. — 25. aprila Marijanišče: Romanje v Lurd; g. Zor. — 26. aprila Vič: Rim, p. Engo. — 26. apr. Šiška: Naše brodovje; prof. Rožič. — 26. aprila Franč. prosveta: Oberamergau; p. Rupert. — 29. aprila Gorje: Eliza, Maks i Maksič; Guvernanta. — 29. aprila Jesenice: Po Renu, Jugoslov. tiskarna; g. Kremžar. — 30. aprila Uršulinke: Franc. revolucija; g. msgr. Steska. — 3. maja Vič: Egiptovski Jožef; p. Engo. — 4. maja Prosvetna Gorica: Primorska, Sv. Frančišek As. — 4. maja Kor. Bela: Dev. Orleanska, Judita; — 4. maja Rač. uradniki: Italija; prof. Šarabon. — 4. maja St. Vid pri Stični, sam.: Vatikan, Romanje v Lurd. — 5. maja Trnovo: Julijske Alpe; g. Hostnik. — 6. maja Cerklje ob Krki: Novi in stari zakon; g. Tomažin. — 6. maja Dubrovnik: Križarske vojne; g. Micheli. — 6. maja Sela: Cerkev in žena, Mala Terezika, g. Tomažič. — 6. maja Stari trg: Brno, Rim, Zrakoplov; g. Hafner. — 8. maja Breznica, Jug. Matica: Koroška; prof. Rožman. — 8. maja Vič: Trsat; p. Engo. — 10. maja Stična, sam.: Rim. — 11. maja Murska Sobota: Amundsen, Boj za sev. tečaj, Carigrad. — 14. maja Brusnice: Oberamergau, Križev pot, Amerika, V deželi polnoč. solnca, Martin Krpan. — 15. maja Vič:

Koroška, Guvernanta; p. Engo. — 16. maja Dol. Logatec: Egipt; prof. Puntar. — 20. maja Loški potok: Lurd, Prega-njanje kristjanov. 20. maja Vič: Tarzicij, Turški boji; p. Engo. — 22. maja Murska Sobota: Balkanska vojna, Celjski grofje, Dev. Orleanska, Judita; g. Pavlič. — 25. Brusnice: Egipt, Pompeji, Benetke, Italija. — 26. maja Dubrovnik: Franc. revolucija; g. Michieli. — 26. maja Prevalje: Dalmacija. — 5. junija Vič: Amerika, Lizika; p. Engo. — 6. junija Predoslje: Mala Terezika; g. Pogačnik. 8. junija Kranjska gora: Mont Blanc; g. Lavtizar. — 8. junija Brus-

nice: Romanje v Lurd, Stari Rim, Hra-bri krojaček. — 8. junija Škofja Loka: Dalmacija. — 10. junija Dob: Mala Terezika; g. Ambrožič. — 13. junija Predoslje: Tarzicij; g. Pogačnik. — 13. junija Vače: Franc. revolucija; prof. Ca-puder. — 15. junija Prevalje: Koroška. — 26. junija Marijanišče: Gorenjska, Novi klobuk; g. Kordin. — 30. junija Brusnice: Bosna, Plitv. jezera, Dalma-cija. — 6. julija Dubrovnik: Stari zakon; g. Michieli. — 6. julija Vič: Stvarjenje sveta; p. Engo. — 14. julija Vič: Mar-tin Slomšek; p. Engo.

Samostojna organizacija kat. društev roko-delskih pomočnikov v Jugoslaviji.

O praznovanju 70 letnice ljubljanskega kat. društva rokodelskih pomočnikov so imeli člani kat. društev rokodelskih pomočnikov iz Ljubljane, Zagreba, Mari-bora, Novega mesta in Vrhnike zborovan-je dne 28. junija od 3. do 5. ure po-poldne v Rokodelskem domu v Ljub-ljani. Eden izmed sklepov je bil, naj ljubljansko društvo izdela primeren na-črt, po katerem naj se uredi **organiza-cija kat. društev rokodelskih pomočni-kov v naši državi**.

V smislu tega sklepa je ljubljansko društvo 24. avgusta 1925 povabilo vsa omenjena društva k pomočniškemu zborovanju, ki naj se vrši povodom 70 let-nice mariborskega kat. društva rokodel-skih pomočnikov, dne 6. septembra po slavnostnem zborovanju v dvorani Za-družne gospodarske banke. Temu vabilu so se odzvala vsa društva po svojih zas-topnikih. Zagrebško društvo je zastopal predsednik superior M. Rihtarić in dva člana, ljubljansko društvo predsednik kanonik A. Stroj, starosta M. Martinčič, tajnik Al. Erjavec, Fr. Pajk, Dr. Puc itd., mariborsko društvo predsednik M. Ljub-ša, podpredsednik in tajnik Dr. Tratnik, starosta Konečnik itd., vrhniško društvo podpredsednik Ivan Veider in več čla-

nov, novomeško društvo starosta Cigler in več članov.

Zborovanje se je pričelo po slavnost-nem jubilejnim zborovanju ob 11. uri. Za predsednika zborovanja je bil so-glasno izbran superior M. Rihtarić. Za zapisnikarja podpredsednik vrhniškega društva Ivan Veider. Ko predsednik razložil namen zborovanja, pozove zas-topnika ljubljanskega društva kanonika Al. Stroja, da v smislu sklepa storjenega na ljubljanskem zborovanju poda svoje poročilo. Referent predvsem pove, da so vsi zastopniki društev, s katerimi se je mogel o tem posvetovati, zlasti predse-dnik novomeškega društva prof. dr. Ciril Ažman in bivši dolgoletni podpredse-dnik ljubljanskega društva prof. dr. Alf. Levičnik mnenja, **naj lokalna pravila posameznih društev ostanejo popolnoma neizpremenjena**, pač pa je potrebno, da se posvetujemo o **tesnejši zvezi posa-meznih društev v naši državi**.

To referentovo mnenje si je vsa skup-ščina osvojila in je sklenila, **naj pravila posameznih društev ostanejo popolno-ma neizpremenjena**.

Kot pripomoček **tesnejše zveze posa-meznih društev** pa priporoča referent

splošna (okvirna) pravila kat. društev rokodelskih pomočnikov v tej-le obliki:

I. Bistvo in namen rokodelskih društev.

§ 1. Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov je po zamisli duševnega očeta Adolfa Kolpinga podobno veliki katoliški družini. Ude te družbe veže med seboj skupni smoter in medsebojna dejanska ljubezen. Obsega pa društvo **Škofijsko in Centralno zvezo**.

§ 2. Programne točke se glasijo: versko prepričanje in krepost, delavnost in pridnost, vzajemnost in medsebojna pomoč, veselost in razvedrilo. Društveniki se pozdravljajo: »Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo,« (hrvaški: Bog blagoslovi častni zanat), na kar se odgovori: »Bog blagoslovi!«

Obe točki sta bili soglasno sprejeti.

Referent poroča dalje:

Organizacija Centralne zveze.

A. Centralni predsednik.

§ 3. Centralna zveza je zveza vseh društev na ozemlju države. Za njen obstoj je potrebno **najmanj pet društev**. Načeljuje ji centralni predsednik. Voli ga centralna zveza samostojno.

§ 4. Centralni predsednik upravlja Centralno zvezo s pomočjo centralnega sveta na podlagi sklepov centralne skupščine.

§ 5. Prisvajanje zemljišč in hiš zlasti še prodaja in naprava novih in prezidava že obstoječih hospicov se sme vršiti le z vednostjo **škofijskega predsednika** in z odobrenjem **centralnega predsednika**.

Predsednik mariborskega društva M. Ljubša je pri tej točki poudarjal, da imajo tako urejene centralne zveze v Švici, na Holandskem, na Poljskem, v Sev. Ameriki, le v naši državi je še nimamo. Zato je priporočal, da se sprejme predlog referentov in se osnuje Centralna zveza kat. društev rokodelskih pomočnikov v naši državi.

Predlog je bil soglasno sprejet. Ker je za predlog glasovalo pet društev po svojih zastopnikih, je s tem tudi dejansko ustanovljena Centralna zveza kat. društev rokodelskih pomočnikov.

Predsednik M. Ljubša predlaga, naj zastopniki v Centralno zvezo sprejetih društev takoj izvolijo centralnega predsednika. In sicer predlaga za to mesto predsednika ljubljanskega društva kanonika Al. Stroja. Ta predlog podpira izrečno v imenu Hrvatov superior Rih-tarić. Predlog je bil soglasno sprejet.

Franc Pavlin (Ljubljana) predlaga, naj se drugi odstavek oddelka o organizaciji Centralne zveze tako-le glasi:

§ 4. Centralni predsednik upravlja Centralno zvezo s pomočjo centralnega sveta in **dveh tajnikov, enega Hrvata in enega Slovenca** na podlagi sklepov centralne skupščine.

Predlog je bil soglasno sprejet. Nato se je takoj vršila volitev tajnikov. Soglasno sta bila izvoljena Ivan Gašpert, podpredsednik zagrebškega kat. društva rokodelskih pomočnikov in Ivan Veider, podpredsednik kat. društva rokodelskih pomočnikov na Vrhniki.

Predsednik superior M. Rihtarić izjavi, da centralnemu predsedništvu ni potreba pošiljati posameznih spisov v Zagreb v hrvaščini, ampak naj so spisani v slovenščini. On sam, kakor tudi prvi tajnik bodeta skrbela za hrvaški prevod.

Referent poroča dalje:

C. Centralna skupščina.

§ 6. Centralna skupščina je merodajni (eksekutivni) organ Centralne zveze. Kot tak more izdajati za ozemlje Centralne zveze tudi samostojno odredbe. O času in načinu, kdaj in kako naj se vrši centralna skupščina, more Centralna zveza sama odločiti.

Pri tej točki so bili zborovalci mnenja, naj se poizve, kako imajo urejene organizacije centralnih skupščin Centralne zveze v drugih državah.

Referent nadaljuje:

Organizacija škofijskih zvez.

A. Škofijski predsednik.

§ 7. Škofijski predsednik, ki ga imenuje škof, je voditelj škofijske zveze in kot tak pomočnik in svetovalec predsednikom posameznih društev, katerih ime-

novanje, oziroma odobrenje predlaga škofu dotične škofije.

B. Škofijska zborovanja.

§ 8. Vsako leto se zbera predsedniki društev v škofiji pod predsedstvom škofijskega predsednika na škofijski zbor. Poleg tega zbora pa se mora vršiti istotako pod predsedstvom škofij, predsednika vsako leto zbor vseh aktivnih odbornikov posameznih društev v škofiji. V slučaju pa, da se tak zbor ne vrši, morajo priti na škofijski zbor poleg predsednikov posameznih društev še zastopniki istih, in sicer le taki zastopniki, ki so odborniki dotičnega društva. Sklepi teh dveh zborov postanejo za društva v škofiji obvezna.

Načrt o organizaciji škofijskih zvez so zborovalci soglasno sprejeli.

Sledi poročilo o okrajni zvezi:

C. Okrajna zveza.

§ 9. Okrajna zveza je sestavljena podobno škofijski zvezi. Načeluje ji okrajni predsednik, ki jo vodi, podrejen škofijskemu predsedniku, po njegovih navodilih. Dolžnost okrajnega predsednika je ta, da skrbi posameznim društvom za dobre voditelje.

Tudi organizacija okrajne zveze se je zdela zborovalcem primerna. Seveda se bodo okrajne zveze mogle ustanavljati, ko se bo število društev izdatno pomnožilo.

Nato sledi poročilo o organizaciji krajevnih društev:

§ 10. Krajevnim društvom načeluje krajevni predsednik po zgledu modrega družinskega očeta. Biti mora vedno le rimsko-katoliški duhovnik, ki ga izvoli skupno načelstvo društva; škofijski predsednik pa ga predloži škofu, da ga potrdi.

§ 11. Predsednik društva si sme privzeti v pomoč tudi podpredsednika, ki mora pa biti katoliški duhovnik.

Ko referent prečita navedeni točki in predsednik otvori debato o tem predmetu, ni bilo nikakega drugega predloga. Obe točki sta bili soglasno sprejeti.

Sledi nadalje poročilo o organizaciji krajevnih društev:

§ 12. Predsedniku pomaga voditi društvo:

a) odbor, obstoječ iz staroste in rediteljev. V ta odbor morejo priti le redni udje društva. Število odbornikov in način njih izvolitve urejajo redni člani društva po svoje. Naloga odbora pa je, da v zvezi s predsednikom in njemu podrejen, oskrbuje in vodi društvo.

V tem odboru si blagajnika in tajnika reditelji izvolijo izmed sebe.

b) V varovalno načelstvo se sklicujejo taki možje, ki kažejo posebno naklonjenost do društva.

Tudi pri debati o teh točkah ni bilo nobenega izpreminjivalnega predloga.

Ker je medtem potekel čas, določen za zborovanje, je predsednik povabil zborovalce, da bi se popoldne zopet sestali in zborovanje nadaljevali. Toda mnogim članom se je mudilo domov, mariborski člani so pa imeli radi popoldanske prireditve veliko posla, zato se zborovanje v istem obsegu, kakor je bilo dopoldne, ni moglo nadaljevati. Sicer je pa glavna stvar urejena. Imamo Centralno zvezo kat. društev rokodelskih pomočnikov v naši državi. Naloga Centralne zveze je, da nadaljnje predloge o uredbi društev pošlje posameznim društvom in potem sestavi podroben pravilnik. Vsa društva pa so dolžna, da se ravnajo po svojih krajevnih pravilih in po onih skupnih določenih, ki so bila sprejeta v Mariboru in ki so obsežna v tem zapisniku.

Matija Rihtarič, m. p., predsednik.

Ivan Veider, m. p., zapisnikar.

Za društveni dom v Grobljah, občina Jarše.

Radi bi ga imeli, prav tako radi kot ste si ga želeli vi vsi, ki ga že imate. Nabiramo, hranimo ves čisti dobiček od vsake prireditve, pa gre še počasi.

Začeli smo s prireditvami že l. 1919., nastopali v občinski šoli v Jaršah, dokler nismo pokazali barve. Ko smo se pa odločili za »katoliško«
društvo, smo zgubili streho. Leta 1921. smo bili potem gostoljubno sprejeti pod streho od predstojništva misijonišča, kjer nam je še sedaj ena največja soba na razpolago. Vidimo pa, da ima misijonišče vedno več naraščaja in da potrebuje prostorov, in tudi da je za naš razmah dvorana premajhna.

Obračamo se z zaupanjem do vseh bratskih društev, da nam vsaj delno pripomorejo do novega doma. Zato ne glejte tako neprijazno priloženi ček, saj vas vse pozdravlja in v našem imenu prosí: Vsako društvo blagohotno in bratovsko prispevaj, in zrasel bo nov Dom za krščansko kulturo in vzgojo naroda, za to jamči misijonišče, od katerega

dobiva društvo že sedaj moralno podporo in vodstvo.

Za Katoliško prosvetno društvo Groblje
Ivan Cedilnik, Franc Pire,
tajnik. predsednik.

Mladenič kat, prepričanja, ki ima veselje do društvenega dela, zlasti do orlovstva in dramatike, dober igralec in režiser, telovadec, išče primerne službe. Izobrazba: nižja gimnazija. Vajen je pisarniških del, kot n. pr. obč. tajništvo, tajništvo hranilnic, pa tudi kmetska dela. Je 25 let star, zdrav in močan ter vojaščine prost. Društva, ki bi mu mogla preskrbeti ali nasvetovati mesto, prosimo, da se obrnejo na Prosvetno zvezo.

Katero društvo ali privatnik ima na prodaj Kat. obzornike in Rimske katolike? Sporočite Prosvetni zvezi pod kakšnimi pogoji so naprodaj.

Duhovnik in stanovska vzgoja kmetske mladine.

Eden največjih in hkrati najstarejših delavcev na socialnem kulturnem delu, dr. Piper, katerega sem nedavno obiskal v München-Gladbachu, mi je ob slovesu rekel te-le besede: Svet ne vladajo množice, temveč 20% izobraženih ljudi. Zdi se mi, da je s tem dr. Piper hotel reči: ako hočete, da boste vladali v svoji občini, v svoji deželi, v svoji državi možje s krščanskimi načeli, potem si izberite iz množice nadarjenih fantov ter jih vzgojite po krščansko socialnih načelih za voditelje in bodočnost je vaša. Poglavitna naloga duhovnikova, ki jo ima nasproti sodobni kmetski mladini, je torej vzgoja voditeljev.

V preteklih letih je bila velika napaka ta, da so duhovniki vzgajali množico in pri tem delu so doživeli marsi-

katero razočaranje. Glavni vzrok, zakaj nekateri duhovniki vse naše kulturno gibanje gledajo ob strani, tiči prav v tem, ker uspehi ne dosejajo truda. Na podlagi tega se lahko pridružimo dr. Piperju in se v bodoče ravnamo po njegovem nasvetu. Duhovnikovo delo ni torej vzgoja in izobrazba mase, temveč vzgoja voditelja. Tukaj je razorana njiva, tukaj stoji kovačnica, kjer naj se v bodoče kuje najboljše jeklo.

Takoj spočetka pa je treba zavrniti pomislek, češ, saj nisi le duhovnik dolžan vzgajati ljudstvo, saj so sodniki, zdravniki, učitelji in drugi izobraženci prav tako dolžni dati ljudstvu to, česar samo nima.

Navedem naj nekatere razloge na podlagi katerih se spozna, da so za tako

odlično delo poklicani edino le duhovniki. —

1. Duhovnik je po svoji izobrazbi in po svojih študijah poklican, da postane duševni voditelj svojih župljanov, da postane vzgojitelj in izobrazitelj nepoučenih faranov. Župljani instiktivno to čutijo, zato dajejo duhovniku prednost pred drugimi stanovji; dobro se namreč zavedajo, da bi brez duhovnega vodstva opešali in da bi se brez sodelovanja duhovnikovega zrušila marsikatera naprava v občini.

2. Drugi razlog, ki sili duhovnika, da postane življenski voditelj svoje župnije, je ta, ker je on, in samo on, zastopnik krščanske vere, ker je le on služabnik katoliške cerkve. Vsa naša slovenska kultura temelji več ali manj na stari grško-rimski kulturi, katera je obogate na po specifično slovanski kulturi in ta prekvašena s krščanskimi dobrinami. — Noben bistveno sestavni del slovenske kulture torej ne sme manjkati. Potemtakem tudi krščanka vera ne more uspešno uspevati med Slovenci, če izločimo ta ali oni sestavni del naše omike.

3. Duhovnik mora dalje z živim zgledom pokazati, kako se v praksi izvršuje druga največja zapoved, ljubezen do bližnjega. V priliki o usmiljenem samarijanu je Kristus obtožil duhovščino stare zaveze, da ne vrši te zapovedi in prav to se očita sodobni duhovščini od raznih socialističnih voditeljev. Zato mora duhovnik vedeti, da ne obstaja praktično izvrševanje druge zapovedi le v tem, da delimo miloščino, da sodelujemo pri dobredelnih ustanovah, kajti s tem le podaljšujemo revno življenje, temveč da s pomočjo socialnega udejstvovanja odstranimo vzroke revščine in pomanjkanja.

4. Duhovnik kot učenec Kristusov mora biti nositelj neskončno usmiljene ljubezni, katera se tako lepo zrcali v duši dobrega pastirja. Dobri pastir namreč vzame nase vso kazen grešnega člo-

veštva, da svoje življenje za to človeštvo in s tem odreši ljudstvo. Lep zgled take ljubezni do bližnjega je živa očetovska in materinska ljubezen, ki vse žrtvuje za otroka, kako more potemtakem duhovnik mirno gledati s prekrizanimi rokami sodobno človeštvo, ki zdihuje in jadikuje na razvalinah nekdanje kulture.

Nas imenujejo ljudje svetne duhovnike. Prav radi tega naslova pa mora biti duhovnik luč, ki sveti v temi, mora biti sol, ki varje pred gnilobo, mora biti kvas, ki prekvasi sodobni svet v božje kraljestvo. Svetni duhovnik ni samotar, temveč oče in pastir sredi svoje župnije, on ni redovnik, ki bi bežal pred svetom in bi od daleč opominjal in svaril svet, ne, on stoji sredi med svetom kot brat med brati, kot učitelj, in vendar ni od tega sveta.

Najlepše uspeva krščansko življenje med onim ljudstvom, ki je že prežeto plemenite kulture. Saj vemo, da najboljša seme izgine, če ga posejemo na neobdelano grudo. Zato so misijonarji začeli svoje dejanje s kulturnim delom, in le s pomočjo tega so iztrebili plevel iz njive Gospodove in jo naredili sposobno za božjo setev.

Ker pa vsega dela duhovnik dandanes ne more več vršiti sam, kot voditelj raznovrstnih organizacij in naprav, zato si mora poiskati sodelavcev, zato si mora vzgojiti pomočnikov, zato si mora izobraziti voditeljev za posamezne organizacije. Vzrok, da dandanes sloni še vse delo na ramah duhovnika leži v tem, ker naši predniki niso resno začeli vzgajati pomočnikov voditeljev. Pomniti pa je treba, da mora duhovnik obdržati vrhovno vodstvo vsega kulturnega in socialnega gibanja v župniji v svojih rokah. Odgovorim naj še na vprašanja, kako pa naj duhovnik usposobi lajike zlasti mladeniče kmetskega stanu, da mu pomagajo pri kulturno-socialnem delu v župniji.

(Nadaljevanje.)